

PODSUMOWANIE PRAC Z I MIĘDZYSEKTOROWEGO FORUM DS. POLITYK MIGRACYJNYCH, 25-27 LISTOPADA 2013 ROKU.

W spotkaniu wzięło udział 66 osób reprezentujących 45 instytucji publicznych (na poziomie centralnym i samorządowym), środowisk migranckich oraz organizacji pozarządowych.

ŚCIEŻKI TEMATYCZNE:

ŚCIEŻKA I, "Prawo I Praktyka"

Analiza praktycznego zastosowania ustaw i dokumentów prawnych dotyczących cudzoziemców i polityki migracyjnej & wypracowanie konstruktywnych propozycji zmian w legislacji na poziomie lokalnym i centralnym.

GRUPA I Projekt nowej ustawy o cudzoziemcach a Polityka Migracyjna Polski

1) Postulaty dotyczące dzieci:

- Umożliwienie **małoletnim dzieciom osób posiadających pobyt stały uzyskania prawa do pobytu stałego bez względu na miejsce urodzenia dziecka**
 - ✓ Kontrargumenty używane przeciwko naszemu postulatowi, na które musimy/powinniśmy znaleźć kontrargumenty: takim dzieciom będzie przysługiwać świadczenie rodzinne/społeczne – koszty dla budżetu).
- **Zakaz detencji dzieci**
 - ✓ Kontrargumenty używane przeciwko naszemu postulatowi, na które musimy/powinniśmy znaleźć kontrargumenty: instrumentalne traktowanie dzieci; dzieci należą do organizacji przestępczej; ich rodzice zagrażają bezpieczeństwu; rozdzielenie z rodzicami; rodzice sobie nie poradzą i np. zablakają się z dziećmi, co będzie na niekorzyść dla dzieci; jeśli dzieci nie będą umieszczane w ośrodkach, to nie będą tam też umieszczani ich rodzice i całe rodziny mogą nielegalnie wyjeżdżać poza granice Polski, a to z kolei może pociągnąć za sobą dalsze konsekwencje - zatrzymanie, przekazanie do Polski, czyli działania, które mogą być traumatyczne dla dzieci.

2) Ogólne:

- Cudzoziemcy nie powinni być umieszczani w ośrodku strzeżonym w każdym przypadku na dłużej niż 12 miesięcy.
- Zakaz przesłuchiwania bądź obecności przy przesłuchaniu cudzoziemca innych niż konsul służb krajów pochodzenia.
- Nie wolno wymuszać na cudzoziemcach osobistych wizyt w konsulacie w kraju pochodzenia, jeżeli pochodzą oni z krajów niedemokratycznych (autorytarnych bądź totalitarnych).

- Realizacja postulatów: „niedopuszczalne jest wymuszanie lub dopuszczanie niechcianych przez cudzoziemców kontaktów z innymi instytucjami krajów pochodzenia, jeżeli ten ubiega się o status uchodźcy”.
- Zasada subsydiarności vs opieka zastępcza ze środków budżetowych – do rozwiązania!
- Zwiększyć możliwość imigracji zwłaszcza ludzi wykształconych, zwłaszcza pochodzenia polskiego lub obywateli II RP.
- Stały mechanizm regularyzacyjny (zgodnie z Polityką Migracyjną) - nie chodzi o programy takie jak abolicja, ale o przepisy, które pozwolą się trwale zalegalizować cudzoziemcom w określonych przypadkach:
 - ✓ **kontrargumenty:** stały mechanizm regularyzacyjny może zachęcać do nielegalnej migracji; cudzoziemcy dotąd podporządkowujący się przepisom mogą zrezygnować z wysiłku ukierunkowanego na utrzymywanie legalnego statusu pobytu i liczyć na możliwości legalizacji w ramach stałej abolicji; /istotne jest dookreślenie postulatów: kto, na jakich zasadach mógłby legalizować swój pobyt, warto stworzyć możliwość wyjścia z "czasówki ostatniej szansy" poprzez dalszą legalizację pobytu.
- Stały pobyt dla osób o polskim pochodzeniu przebywających nielegalnie (jaki rodzaj zezwoleń? jakie podstawy? - do dyskusji)
- Wykreślenie cofnięcia zgody na pobyt stały z tytułu małżeństwa po rozwodzie
- Realizacja „Konwencji zapobiegania przemocy wobec kobiet” (podpisanej, nieratyfikowanej)
- Ofiary przestępstw muszą mieć zapewnione tłumaczenie i pomoc prawną oraz zgodę na pobyt podczas prowadzenia postępowania.
- Prawa dla nieudokumentowanych migrantów (w tym pomoc medyczna oraz prawna)

3) Inne problemy (pozostawione do dyskusji/budzące wątpliwości):

- Możliwość tłumaczenia zaprzysięgłego, a nie przysięgłego
- Przywrócić spójnik „lub” zamiast „i” w możliwościach uzyskania pobytu tolerowanego
- Odciski palców mogą być pobierane u osób pow. 16 roku życia
- Warto przywrócić się procesowi komunikacji między administracją a NGO. Chociaż konsultacje są, to sposób ich prowadzenia (np. czas dawany na zapoznanie się z proponowanymi dokumentami) budzi zastrzeżenia NGO. Może jest celowe postulowanie jakichś konkretnych sposobów procedowania w tym zakresie, uwzględniające specyfikę zainteresowanych grup - środowisko migranckie/uchodźcze bądź działające na rzecz migrantów/uchodźców).
- Kwestia "autodenuncjacji", która pojawia się na gruncie nowej ustawy o cudzoziemcach - do dyskusji, co z tym można zrobić, jak te przepisy powinny brzmieć, by nie budziły zastrzeżeń.

GRUPA II Docelowe) zadania samorządu dotyczące imigracji – patrz załącznik 2.

GRUPA III Analiza dokumentu „Polska Polityka Integracji Cudzoziemców”, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

- 1) Należy **wzmocnić rolę MPiPS w zakresie projektowania, prowadzenia oraz ewaluacji działań integracyjnych**
 - Rekomendowane jest **utworzenie jednostki ds. integracji imigrantów w ramach MPiPS**, odpowiedzialnej za koordynację wszystkich działań z zakresu integracji imigrantów, nadzór merytoryczny nad projektami ze środków publicznych oraz monitoring potrzeb. Jednostka ta powinna wykorzystać potencjał istniejącej już Grupy Roboczej ds. Integracji Cudzoziemców (pod przewodnictwem MPiPS) działającej w ramach Zespołu ds. Migracji (MSW).
 - Wskazana jest także ściślejsza współpraca Departamentu Integracji Społecznej z Departamentem Rynku Pracy – należy przesunąć akcent integracji z pomocy społecznej na aktywizację zawodową cudzoziemca, także z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy, co wymaga
 - włączenia i koordynacji na poziomie lokalnym i zaangażowania instytucji samorządowych, także urzędów pracy.
- 2) Należy **zmotywować samorządy do tworzenia lokalnych strategii integracyjnych**
- 3) Należy dookreślić źródła finansowania programów integracyjnych (obok środków unijnych oraz budżetowych należy pomyśleć także np. o finansowaniu programów integracji np. przez pracodawców)
 - Warto przyrzeć się udanym wzorcom **partnerstw publiczno-prywatnych**, tworzonych na zasadzie uzupełniających się kompetencji. W ramach partnerstw warto promować projekty kompleksowe, innowacyjne, badawcze. Te ostatnie mogłyby łączyć metody statystyczne (dostępne urzędom) i jakościowe (tu dobre są ośrodki badawcze, NGOsy).
- 4) Kluczowe jest opracowanie zasad **pomocy cudzoziemcom w trakcie pierwszych dni po przybyciu do Polski** – w Zachodniej UE pomoc typu „oprowadzanie po domu” często oferowana jest ze środków państwowych (lokalnych). Formuła pomocy wypracowana w ramach projektów EFI (Centrum Powitania, Witamy w Lublinie, etc) wydaje się sprawdzać i być może rolę MPiPS byłoby np. dofinansowane działań prowadzonych w ramach EFI tak, by objęły nowoprzybyłych migrantów.
- 5) W większych skupiskach imigrantów należy stworzyć **stałe punkty informacyjne**, które odsyłałyby migrantów poszukujących pomocy pod właściwy

- 6) adres (konkretne NGO, urząd lub instytucja). Może on działać na zasadzie infolinii lub platformy internetowej (w kilku wersjach językowych).
- 7) Niezwykle istotne jest **właściwa promocja realizowanych w ramach EFI projektów** oraz **skuteczna ewaluacja** prowadzonych działań (też rozumiana jako gromadzenie materiałów wytworzonych w ramach projektów). Do tej pory informacje o projektach i ich efektach znajdowały się na stronach organizacji, a część z nich na stronie Władzy Wdrażającej. Istotne wydaje się **stworzenie wirtualnej biblioteki**, w której dostępne byłby wszystkie materiały wytworzone w projektach.
- 8) Należy **dookreślić źródła finansowania programów** integracyjnych
 - Choć w warunkach dyscypliny budżetowej, Fundusz Migracji i Azylu pozostanie głównym źródłem finansowania działań integracyjnych, warto rozważyć stopniowe przechodzenie na **system mieszany (funduszowo-budżetowy)** w przypadku obszarów, stanowiących element integracji, takich jak kursy językowe, oprowadzanie po domu, czy bezpłatne poradnictwo w zakresie procedur pobytowych i praw pracowniczych
- 9) Być może dobrym rozwiązaniem byłoby **dotatkowe promowanie przez MPiPS/COPE takich projektów** realizowanych w ramach środków unijnych w zakresie integracji, które **uzyskują wsparcie samorządów**.
- 10) Biorąc pod uwagę istotne znaczenie integracji poprzez pracę, należy skrócić do minimum okres, w którym osoba przebywająca w procedurze uchodźczej nie może wykonywać pracy.

ŚCIEŻKA II, "Oferty polskich miast dla imigrantów".

GRUPA I Analiza co miasta obecnie i w przyszłości mogą zaproponować cudzoziemcom osiedlającym się na ich terytorium;

Tematyka: lokalne polityki integracji i przeciwdziałania dyskryminacji, miejskie programy dla migrantów/ek, kwestia aktywnego pozyskiwania imigrantów.

Oczekiwane rezultaty prac tej grupy to: wymiana doświadczeń między miastami w Polsce (dokumentacja krok po kroku wybranych mechanizmów integracji); konkretne rekomendacje dotyczące tworzenia programów miejskich na rzecz imigrantów; określenie konkretnych pól dla współpracy miast w Polsce na rzecz integracji.

1) Dialog miast i dialog w miastach

- należy stworzyć **ramy prawne** dla działań integracyjnych samorządów oraz **strategie lokalne** na bazie strategii ogólnopolskiej

- niezwykle istotne jest **partnerstwo miast**, w ramach którego odbywać się będzie dyskusja oraz wymiana dobrych praktyk (bez fikcyjnych partnerstw), - współdziałanie ludzi, którzy się znają i komunikują
- tworzenie strategii lokalnych powinno odbywać się na zasadzie **szerokiej partycypacji**, przy włączaniu także „starych mniejszości”
- szczególny nacisk powinien zostać położony na makro, mezo i mikro **komunikację i inwentaryzację zasobów** (określenie tego, co już się dzieje i czego brakuje)
- działania na rzecz integracji cudzoziemców powinny odbywać się bez folkloru, szczególne znaczenie polityki antydyskryminacyjnej

2) Działania integracyjne - oprowadzanie po mieście:

- system powitań: stałe punkty informacyjno-doradcze z siecią powiązań
- mechanizm monitoringu i ewaluacji prowadzonych działań
- finansowane w oparciu o system mieszany (budżetowo-funduszowy)

3) Media

- praca z mediami na rzecz polityk migracyjnych bez stereotypów i folkloru;
- należy zmienić optykę (nie przedstawiać migrantów jako problemu) i w przekazach medialnych używać języka korzyści
- Nie należy przedstawiać integracji jako kwestii wiary i dobrej woli; żaden system wsparcia działań integracyjnych nie może się na tym opierać;

4) Platforma internetowa:

- Rekomendowane jest stworzenie w przyszłości wspólnej platformy internetowej, której głównym beneficjentem byłoby imigranci.

GRUPA II Platforma Internetowa – więcej info: patrz załącznik 3.

Opracowanie założeń i struktury ogólnopolskiej platformy internetowej dla cudzoziemców

1) Odbiorcy:

- Grupa I: migranci, którzy szukają pomocy, chcą się odnaleźć w Polsce (w konkretnym mieście; szukają np. porad prawnych, lekcji, itp)
- Grupa II [osoby zaangażowane w pomoc/obsługę cudzoziemców]: urzędnicy, organizacje pozarządowe, eksperci, badacze, decydenci
- Grupa III: społeczeństwo polskie

2) Ogólne założenia:

Najważniejszym odbiorcą strony są imigranci których integrację ma ułatwiać, dział się to będzie poprzez:

- Połączenie **ogólnopolskiego wymiaru** strony (m.in. regulacje dotyczące wszystkich) & lokalne „wizytówki” (podstrony) konkretnych **miast**
- łatwość dodawania kolejnych miast/modułów (co ma zachęcać kolejne miasta do włączania się do pracy nad platformą)
- **Wielojęzyczność** (strony miast będą tłumaczone na te języki, na które lokalnie jest największe zapotrzebowanie; strona będzie odsyłać do gotowych, dobrych tłumaczeń danej kwestii/sekcji w innych serwisach, jeśli takie istnieją; jeśli nie - własny tekst/tłumaczenie)
- **Mechanizm prowadzenia przez procedury**(krok po kroku), mapy miast google, możliwość zamieszczania ilustracji, filmików do informacji- aby strona była interesująca
- Możliwość komentowania treści poprzez zalogowanie się przez stronę lub serwisy społecznościowe
- **Możliwość wypełniania formularzy online** (wypełniana wersja z poleceniami i komentarzami **w wybranym, dostępnym na stronie języku a drukowana wersja po polsku**, dodatkowe wyjaśnienia, np. co to jest numer domu)
- Przystosowanie strony do **potrzeb osób niepełnosprawnych**
- **Różnorodności informacji** (wielość źródeł - dodawanie informacji poprzez panel administracyjny przez różne osoby z różnych miast i organizacji) przy **zachowaniu wysokiej jej jakości** (sprawdzone i zatwierdzone przez administratora)

3) Problemy - rozwiązania

- **brak kontynuacji** (trzeba wybrać metodę z poniższych)
 - ✓ obowiązkowa współpraca z samorządem na podstawie umowy (w tym finansowej)
 - ✓ wsparcie sektora I (reklamy)
 - ✓ finansowane ze środków własnych ngo (np. element projektów organizacją współtworzących)
- **brak aktualności danych:**
 - ✓ wbudowane automaty weryfikujące (każda wprowadzana informacja musi mieć termin ważności, który będzie można po weryfikacji przedłużyć, każda informacja opatrzona danymi - kto wprowadził i kiedy).
- **brak zaangażowania migrantów:**
 - ✓ zapewnienie miejsca na pokazywanie aktywności migrantów i podpisywanie ich wraz z linkiem do profilu (każdy autor ma profil);
 - ✓ portal przed uruchomieniem musi być skonsultowany z migrantami (także przez pierwsze miesiące test - możliwość zamieszczania anonimowych komentarzy po zatwierdzeniu przez moderatora)
- **brak wiedzy o istnieniu strony:**
 - ✓ plakaty, ulotki, promocja poprzez organizacje migranckie i organizacje wspierające migrantów, przez spotkania z liderami (pytając ich o opinie - efekt zaangażowania),

- ✓ współpraca z urzędami, strażą graniczną; przygotowanie prezentacji;
- **zbyt skomplikowana treść, urzędowy język:**
 - ✓ zakładki tematyczne dla poszczególnych grup (np. student, pracownik, małżonek, itp.),
 - ✓ wyjaśnianie przepisów i procedur przystępnym, praktycznym językiem (w przypadku aktów prawnych i przepisów - komentarz i dopiero link)
- **dublowanie pracy/stron:**
 - ✓ jeśli istnieje dobrze opracowana strona na dany temat - linkujemy z krótkim wstępem + z regularnym sprawdzaniem aktualności tego linku (podobnie jak każdej wprowadzanej na portal informacji); współpraca i ewentualne przenoszenie treści (np. na naszą stronę)
- **powierzchność informacji:**
 - ✓ wymóg wstawiania kompletnej informacji (np. łącznie z przetłumaczonymi formularzami) - stworzony regulamin
- **brak współpracy z urzędami:**
 - ✓ motywacja - widoczny na stronie indeks stopnia integracji cudzoziemców w miastach (na podstawie indeksu Rady Europy); mówienie językiem korzyści dla urzędników (przygotowany klient to szybciej i spokojniej załatwiona sprawa)
- **złe zarządzanie lokalną stroną:**
 - ✓ precyzyjna umowa (z warunkami) dotycząca współpracy - cyklicznie weryfikowana (jedna organizacja/instytucja odpowiedzialna jako koordynator lokalny, może współpracować w koalicji z innymi organizacjami/instytucjami)
- **chaotycznie podanie informacji:**
 - ✓ hierarchiczne uporządkowanie, stopniowalność skomplikowania treści, uporządkowanie wg grup odbiorców i dopasowanie treści, dostosowanie do różnych grup odbiorców (dopasowanie treści: uchodźcy, studenci, imigranci, komentarze przy przepisach dotyczące różnych grup migrantów, odrębne procedury i potrzeby)

ŚCIEŻKA III, “Partycypacja imigrantów w życiu publicznym”.

Tematyka: samoorganizowanie środowisk migranckich, inicjatywy organizacji pozarządowych na rzecz aktywizacji imigrantów, platformy współpracy.

Oczekiwane rezultaty: rekomendacja dla decydentów, samorządów oraz organizacji pozarządowych dot. zwiększenia udziału migrantów w życiu społecznym i publicznym w Polsce; zaplanowanie praktycznych, wspólnych inicjatyw diaspor i platform migranckich

1) Edukacja/bariera językowa

Skuteczna edukacja zarówno cudzoziemców, jak społeczeństwa przyjmującego ma kluczowe znaczenie dla powodzenia programów integracyjnych. By ją zapewnić, należy zwrócić uwagę na:

- Dla cudzoziemców: zapewnienie **bezpłatnej i obowiązkowej nauki języka polskiego** dla migrantów ubiegających się o pobyt (polski jako język obcy w programie szkolnym dla uczniów-migrantów);
- Dla społeczeństwa przyjmującego: **edukacja międzykulturowa** w polskich szkołach jako element programu nauczania i edukacja kulturowa dla migrantów, **uwzględnienie odmienności religijnej** w szkołach.
- Dla urzędników: zwiększenie kompetencji urzędników i nauczycieli pracujących z migrantami; brak znajomości języków obcych u pracowników placówek zajmujących się legalizacją pobytu lub pracy cudzoziemca, szczególnie w mniejszych miejscowościach

Pomoc/sprawy socjalne

- Niezbędnymi warunkami integracji są: **dach nad głową**, dostęp do opieki społecznej, oraz pomocy społecznej – w tym kontekście ważne jest zwiększenie puli mieszkań chronionych;
- **Zwiększenie intensywności współpracy** pomiędzy polskimi NGO a środowiskiem migranckim, w tym efektywna kontrola skuteczności działań NGO, które ubiegają się o środki EFI na aktywizację migrantów (czy faktycznie ich działania do tego zmierzają);

Legalizacja/aktywizacja

- **wydłużenie pobytu** na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony,
- **czynny udział w przygotowaniu koncepcji i realizacji programów dla migrantów**; pojęcia „czas oznaczony” i „pobyt tolerowany” utrudniają „partycypację”, postulat by to zmienić.
- **uproszczenie procedur**: np. rejestracyjny numer, zamiast obowiązku meldunku, - bezpłatna pomoc prawna oraz doradztwa

Dostęp do informacji

Niezwykle ważny jest łatwy dostęp migrantów do pełnej informacji, której potrzebują, by legalnie i podmiotowo funkcjonować w Polsce – może być to zapewnione na kilka sposobów:

- Stworzenie **platformy internetowej dla cudzoziemców** z niezbędnymi informacjami na szczeblu lokalnym i centralnym, w kilku językach;
- Działalność **stałych punktów informacyjnych i pośrednictw pracy** wyspecjalizowanych w pomocy cudzoziemcom;
- Dystrybucję informacji w miejscach najczęściej odwiedzanych przez migrantów, tj. w urzędach, kościołach, ośrodkach kultury, organizacjach migranckich, kawiarniach, w internecie (na stronach odwiedzanych przez migrantów lub w taki sposób, by było łatwo do nich dotrzeć)

- stworzenie **infolinii dla migrantów zarobkowych**, z której mogliby skorzystać przed przyjazdem do PL (dostęp przez ambasady, konsulaty)- metoda przeciwdziałania dyskryminacji i eksploatacji pracowników cudzoziemskich:

Media/stereotypy/dyskryminacja

- **monitoring mediów** - analiza i przeciwdziałanie **mowie nienawiści**
- **szkolenia dla dziennikarzy** – np. by nie podawać pochodzenia lub narodowości w nieuzasadnionych sytuacjach w mediach (co jest wzmacnianiem negatywnych stereotypów);
- działania skierowane do społeczeństwa przyjmującego: przybliżenie Polakom kultur, z których pochodzą migranci (przynajmniej najważniejsze grupy), a także zakaz dyskryminacji oraz penalizacja zachowań o charakterze rasistowskim

Prawo do głosu w wyborach lokalnych

- partycypacja polityczna i umożliwienie cudzoziemcom zabierania głosu w sprawach, które ich dotyczą jest niezwykle ważnym elementem strategii integracyjnej. Udział w wyborach, decydowanie o władzach lokalnych, pełna partycypacja w organizacjach społecznych migrantów to traktowanie ich jako pełnoprawnych obywateli
- przyznawanie obywatelstwa polskiego jako metoda integracji imigrantów długoterminowych

- ŚCIEŻKA IV, “Kampania społeczna”.

Celem tej ścieżki było wypracowanie kluczowych rekomendacji dla Kampanii Społecznej dotyczącej integracji cudzoziemców i ich zwiększonej partycypacji w życiu społecznym.

1) Cele kampanii społecznej:

- podniesienie świadomości społecznej dot. imigracji do Polski – edukacja społeczeństwa, która ma na celu podniesienie podnoszenie wiedzy społeczeństwa o korzyściach, jakie niesie dla niego napływ i integracja imigrantów;
- zwiększenie podmiotowego udziału imigrantów w życiu społecznym – aktywizacja (potencjalnych) liderów migranckich; zachęcanie do integracji; podniesienie wiedzy imigrantów o maksymalizacji ścieżek integracyjnych (najlepsze i najkrótsze ścieżki integracji) oraz płynących z tego korzyści;
- lobbying – kampania ma służyć wprost lobbyingowi
- integracja środowisk NGO działających na polach związanych z imigrantami – jako bardziej efekt dodatkowy niż cel kampanii)

2) Odbiorcy kampanii społecznej:

- Grupa I: szeroko pojęta opinia publiczna (włączając różne jej segmenty);
- Grupa II: opinia publiczna na poziomie lokalnym;
- Grupa III: sami imigranci.

3) Cechy kampanii:

NIE:

1. Kampania nie powinna być negatywna (nie może piętnować Polaków; należy uchronić się przed dywersyfikacją, np. duże miasta są bardziej tolerancyjne i otwarte na imigrantów w przeciwieństwie do wsi; nie wskazywać złych przykładów).
2. **Wystrzegać się stereotypizacji i generalizacji** (uproszczonych schematów takich jak:
Imigrant-ofiara, roszczeniowy imigrant).
3. **Wystrzegać się prostych schematów** (niebanalna, niesztampowa).
4. **Zrezygnować z bezwzględnych wskazówek** (Kochaj..., Szanuj...etc.).

TAK:

1. Kampania powinna być **pozytywna** (wskazywanie dobrych przykładów, chwalenie).
2. Kampania powinna być realizowana na **poziomie lokalnym** (jedna kampania w szesnastu odsłonach).
3. Wskazywać **podobieństwa** a nie różnice.
4. **Nie idealizować, nie bać się kontrowersji.**

Organizacja krakowskiego forum była jednym z działań projektu „*Lokalne międzysektorowe polityki na rzecz integracji imigrantów*” realizowanego przez Fundację Inna Przestrzeń z Warszawy, Stowarzyszenie INTERKULTURALNI PL z Krakowa oraz Stowarzyszenie Homo Faber z Lublina. Projekt finansowany jest ze środków Szwajcarii w ramach programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.